

De invloed van de aardigheid van het personage
op de overtuigingskracht van verhalen

Tessa Dwyer

S4092058

t.dwyer@student.ru.nl

06-28033000

Onderzoek naar Communicatie en Beïnvloeding:

De kracht van het verhaal

2011/2012

Samenvatting

In deze studie is onderzocht wat de invloed is van de mate waarin een personage in een verhaal aardig gevonden wordt, op de overtuigingskracht van het verhaal. Verwacht werd dat bij een slechte afloop (wanneer een personage iets negatiefs overkomt), een verhaal met een aardig personage meer empathie, meer gevoelens van onrechtvaardigheid en heftigere emotionele reacties op zou roepen dan een verhaal met een onaardig personage. Dit zou moeten leiden tot meer verhaalconsistente overtuigingen. De hypothese is onderzocht in de context van orgaandonatie. Uit de resultaten bleek dat de participanten van beide versies evenveel empathie voor de hoofdpersoon voelden en de emotionele reacties even heftig waren. Er waren ook geen verschillen in de overtuiging. Wel toonden lezers van het verhaal met de aardige hoofdpersoon meer gevoelens van onrechtvaardigheid dan de lezers van het verhaal met de onaardige hoofdpersoon. Regressieanalyses toonden resultaten die het voorgestelde model onderbouwden. De mate waarin het personage aardig gevonden wordt voorspelt de gevoelde empathie voor het personage, welke de heftigheid van emotionele reacties voorspelt. Deze factor is weer een voorspeller van verhaalconsistente overtuigingen. Geadviseerd wordt dat vervolgonderzoek zich gaat richten op het onderzoeken van de hypothese in andere contexten dan orgaandonatie.

Inleiding

In de Volkskrant van 29 september jl. stonden twee advertenties van GGZ Nederland over de gevolgen die het zou hebben als het kabinet mensen met een psychische aandoening zou dwingen een eigen bijdrage te betalen voor hun zorg. In beide advertenties kwam een ander personage naar voren met verschillende problemen die hetzelfde lot stond te wachten wanneer de bezuinigingen door zouden gaan. Beide advertenties hadden het doel mensen erover te informeren wat de gevolgen kunnen zijn van de bezuinigingen en hen ervan te overtuigen dat dit geen goede zaak is. Het enige verschil in de advertentie was de hoofdpersoon; een meisje met autisme of een ex-verslaafde en de gevolgen die de bezuinigingen hadden voor hun problematiek.

Dit soort anekdotes, waarin één persoon wordt uitgelicht als voorbeeld, wordt vaak in advertenties gebruikt. Deze persoon is dan de belichaming van de actie of advertentie, moet de aandacht vangen en de lezer overtuigen van het standpunt waarvoor de tekst is geschreven. In het geval van de advertentie van GGZ Nederland is het interessant om te onderzoeken of de twee advertenties even overtuigend zijn of niet. Maakt de hoofdpersoon - en specifiek de mate waarin lezers de hoofdpersonen sympathiek en aardig vinden - verschil in de mate van overtuiging van de advertentie? Raney (2004) stelt dat het leuk vinden van een personage invloed heeft op de mate waarin lezers empathie hebben voor het personage en de mate waarin emoties worden opgeroepen. Zou dit ook invloed kunnen hebben op de mate waarin anekdotes overtuigend kunnen zijn?

Dit onderzoek probeert inzicht te verwerven in de verschillende factoren die anekdotes overtuigend maken. Hierbij wordt de mate waarin lezers de personages in een verhaal of anekdote aardig en leuk vinden, als factor uitgelicht. Uit literatuur komt naar voren dat het aardig vinden van een personage meespeelt in de mate waarin de lezer empathie voelt voor het personage en de mate waarin emoties en gevoelens van rechtvaardigheid worden opgeroepen. De volgende stap is onderzoeken of het ook invloed heeft op de overtuigingskracht van verhalen.

Aardig vinden van personages

De mate waarin de personages in een verhaal aardig worden gevonden of niet (Raney, 2006) is onderdeel van de dispositietheorie van drama. Deze theorie probeert te verklaren wat verhalen leuk maakt. Volgens de dispositietheorie van drama komt het plezier dat lezers krijgen door het lezen van een verhaal voort uit disposities, of houdingen, tegenover personages. In een verhaal worden sommige personages aardig en leuk, en anderen onaardig of

vervelend gevonden. Wanneer we een mening hebben over een personage, creëren we verwachtingen en hebben we wensen over wat hem of haar zal overkomen. We willen graag en verwachten dat een aardig personage leuke dingen zal overkomen, dat die succesvol zal zijn bij het realiseren van zijn of haar doelen. Aan de andere kant willen we graag dat on-aardige of slechte personages slechte dingen overkomen en dat hij/zij de persoonlijke doelen niet zal behalen. Deze wensen creëren spanning over de uitkomsten van het verhaal (Jose & Brewer, 1984). Hoe meer de uitkomsten daadwerkelijk overeenkomen met onze verwachtingen en wensen, des te leuker we het verhaal zullen vinden (Jose & Brewer, 1984; Raney, 2002; Raney, 2006; Zillmann, 1994). De beoordeling van personages is niet dichotoom, maar gebeurt op een continuüm, van heel erg positief via neutraal naar heel erg negatief (Raney, 2002). Hoe sterker onze houding tegenover een personage (positief ofwel negatief), des te sterker onze emotionele reactie op de gebeurtenissen die het personage overkomt. Hoe leuker we het personage vinden, des te blijer we zijn met een succes van het personage, terwijl we het dan als erg vervelend beschouwen wanneer het personage ergens mee faalt (Raney, 2006).

Mensen kunnen op verschillende manieren hun mening tegenover personages bepalen. Eerst werd er alleen uitgegaan van een morele beoordeling; lezers lezen over de handelingen, acties en motivaties van personages en zij beoordelen deze op moraliteit. Daarbij speelt vooral de morele standaard van de lezer een rol. Individuen verschillen behoorlijk in hun morele standaard (Zillmann, 2000, in Raney, 2002) en vergelijken de acties van personages met die standaard. Personages die in hun handelingen en motivaties het meest overeenkomen met de morele standaard van de lezer zullen leuker worden gevonden. Personages die in hun gedachten, handelingen, acties en motivaties ver af staan van de eigen morele standaard zullen negatief beoordeeld worden. Deze aanname over het verkrijgen van meningen over personages stelt dat de lezer continu de verschillende handelingen en motivaties van de personages moet bijhouden en beoordelen op moraliteit (Raney, 2002).

Raney (2004) komt met een tweede manier waarop mensen hun mening over personages bepalen. Hierbij wordt gesuggereerd dat mensen de mening meteen verkrijgen bij de introductie van het personage - zonder dat zijn of haar handelingen al zijn beoordeeld op moraliteit. Hierbij wijst Raney (2004) op het feit dat mensen allemaal gebruik maken van cognitieve schema's om de wereld te ordenen. Omdat we zijn opgegroeid met verhalen hebben we schema's gecreëerd over welke soort personages goed en welke soort personages slecht zijn. Hierdoor krijgt de lezer automatisch al een idee van hoe goed of leuk een personage zal zijn bij de introductie van het personage, nog voordat de lezer met de handelingen en motivaties van het personage in aanraking is gekomen (Graesser, Olde, & Klettke, 2002; Raney, 2004).

Schrijvers van verhalen spelen hier vaak al op in door van stereotypes gebruik te maken: zo zal een vrolijk meisje eerder een leuk persoon blijken dan een introverte oude man met een capuchon over zijn hoofd. Raney (2004) stelt dat het automatisch verkrijgen van een houding tegenover personages op basis van schema's soms al voorafgaat aan het moreel beoordelen van het personage. Deze manier om tot een houding tegenover een personage te komen gaat automatisch, dus onbewust, en kost veel minder cognitieve moeite dan wanneer een lezer constant elke handeling van een personage moet beoordelen op moraliteit. De consequentie is dat de lezer dan bij zijn eerste oordeel blijft, ongeacht de moraliteit van de handelingen en motivaties van het personage.

Een positief oordeel tegenover personages leidt tot gevoelens van empathie. Hoe sterker het positieve oordeel over een personage, des te sterker de empathie en hoe sterker de emotionele reacties op gebeurtenissen die het personage overkomen (Raney, 2002, 2004; Zillmann, 1994). In Fikkers en Hoeken (in voorbereiding) wordt empathie als onderdeel van narratieve betrokkenheid gezien. In de literatuur is deze betrokkenheid als gevolg van het lezen van verhalen, veelvuldig onderzocht en beschreven (Moyer-Gusé, 2008; Green & Brock, 2000; Busselle & Bilandzic, 2008, 2009). Andere processen die onderdeel uitmaken van narratieve betrokkenheid zijn bijvoorbeeld beeldendheid en aandacht bij het verhaal. Beeldendheid houdt in dat de lezer zich de wereld van het verhaal precies in kan beelden en voor zich kan zien (Green & Brock, 2000) en onder aandacht bij het verhaal wordt verstaan dat de lezer zich compleet focust op het verhaal, waarbij deze zich verminderd bewust is van de omgeving (Busselle & Bilandzin, 2009, Green & Brock, 2000).

Verwachtingen over het verloop van een verhaal kunnen gekoppeld worden aan het idee van het geloven in een rechtvaardige wereld (Lerner 1980, in Jose & Brewer, 1984). Hierbij is de aanname dat een positieve uitkomst van een verhaal voor aardige personages en een negatieve uitkomst voor onaardige personages overeenkomt met het idee van een rechtvaardige wereld. Men verwacht dat een onrechtvaardige gebeurtenis zal worden rechtgezet (Raney, 2011). Voor lezers zorgt een juiste rechtzetting van de onrechtvaardigheid voor meer plezier bij het lezen van verhalen. Dit komt voort uit het proces waarbij lezers een onrechtvaardige gebeurtenis beoordelen. Hierbij spelen meerdere factoren een rol. Zo gebruiken lezers bij de beoordeling hun morele standaard. Daarnaast brengt ook het verhaal factoren mee die invloed hebben op de beoordeling, namelijk de personages, de gebeurtenis en de consequentie. Het verhaal wordt beoordeeld door aan de hand van de genoemde variabelen de rechtvaardiging in het verhaal te vergelijken met de eigen ideeën over een rechtvaardiging. Hoe meer dit overeenkomt, des te plezieriger voor de lezer (Raney & Bryant, 2002).

De mate waarin de lezer personages aardig vindt, speelt dus een rol in de beoordeling van de rechtvaardigheid van het verhaal (Raney & Bryant, 2002). In advertenties wordt vaak een anekdote gegeven waarbij de hoofdpersoon iets naars of onrechtvaardigs overkomt. Dit moet de lezer overtuigen van het standpunt van de advertentie. Zo ook bij de advertenties van GGZ Nederland. Te verwachten valt dat verschillende hoofdpersonen in hetzelfde verhaal andere cognitieve (morele beoordeling/gevoelens van rechtvaardigheid) en affectieve (empathie, emoties) reacties teweeg zullen brengen (Jose & Brewer, 1984; Raney, 2002; Raney & Bryant, 2002, Raney, 2004). Echter, zal dit ook leiden tot een verschillende mate van overtuigingskracht van het verhaal?

Uit onderzoek is gebleken dat verhalen overtuigend kunnen werken (zie o.a. Prentice, Gerrig, & Bailis, 1997; Strange & Leung, 1999; Wheeler, Green & Brock, 1999; Green, & Brock, 2000). Er is nog veel onduidelijk hoe deze beïnvloeding werkt, maar Moyer-Gusé (2008) noemt een aantal processen via welke verhalen met een educatieve boodschap kunnen werken. Hierin wordt het aardig vinden van een personage genoemd als een mogelijke onderliggende factor voor overtuiging. Een boodschap van een personage in een verhaal wordt eerder aangenomen dan een boodschap in een advertentie of overtuigend bedoeld bericht. Het aardig vinden van het personage versterkt volgens Moyer-Gusé dit effect. Echter wordt in Moyer-Gusé (2008) deze bewering niet experimenteel onderbouwd. In deze studie wordt wel getracht het aardig vinden van een personage aan te wijzen als factor die een verhaal meer of minder overtuigend kan maken. Dit wordt onderbouwd door Busselle en Bilandzic (2009), die ondervonden dat opgeroepen emoties een sterke voorspeller zijn van overtuiging.

In de context van dit onderzoek spelen in verhalen of anekdotes twee factoren een rol. De eerste is een aardig of onaardig personage, de tweede is een goede of slechte afloop. Er zijn vier verschillende versies van een verhaal/anekdote mogelijk, met ieder een mogelijk verschillende invloed op de overtuigingskracht van het verhaal. Er is een verhaal met een goede afloop met een aardig of onaardig personage en er is een verhaal met een slechte afloop met een aardig of onaardig personage. Verhalen met een goede afloop voor een aardig personage of een slechte afloop voor een onaardig personage zijn in overeenstemming met het beeld van een rechtvaardige wereld en verhalen met een goede afloop voor een onaardig personage of een slechte afloop voor een aardig personage worden als onrechtvaardig gezien. Omdat het hierbij gaat om anekdotes, dus korte verhalen, wordt ervan uitgegaan dat mensen hun standpunt tegenover de hoofdpersoon verkrijgen op basis van hun schema's: de hoofdpersoon zal wel de goede persoon zijn (Raney, 2004), ofwel op basis van een karakterbeschrijving die vooraf gaat aan de verhaallijn in de anekdote.

De vier versies van het verhaal zijn te gebruiken voor verschillende standpunten. In het geval van de advertenties van GGZ Nederland zijn aardige personages gebruikt die iets slechts overkomt. Het standpunt hierbij is: als de bezuinigingen doorgaan, gebeurt er iets vervelends met een aardig personage. Omdat de personages in het verhaal aardig zijn, gaan de lezers empathie voor hen voelen. Dit leidt tot de hoop en verwachting dat het goed met hen zal aflopen. Wanneer dit niet gebeurt, zoals in het geval van de advertenties van GGZ Nederland, voelt dat onrechtvaardig en dus niet leuk. Dit negatieve gevoel zou een signaal kunnen zijn dat er iets niet goed is (Carver, 2003), waardoor de lezer in actie wil komen. Wellicht wil de lezer protesteren tegen dit negatieve gevoel en dus tegen de onrechtvaardigheid van het verhaal en doet hij dit door het standpunt van de GGZ (namelijk dat de bezuinigingen niet door moeten gaan) over te nemen. Hierdoor kunnen lezers zelf een klein beetje de onrechtvaardigheid rechtzetten.

Een andere manier waarop de GGZ het aan had kunnen pakken was een positieve benadering. Hierbij had het verhaal herschreven kunnen worden tot een verhaal met een goede afloop: wanneer de bezuinigingen niet doorgaan zal de hoofdpersoon haar therapie kunnen voortzetten waardoor ze een prettig en overzichtelijk leven zal kunnen behouden. Hierbij laat het verhaal een positieve en gewenste consequentie zien en nodigt het de lezer uit om het met het standpunt eens te zijn. Hetzelfde geldt voor een verhaal waarbij een vervelend personage de hoofdrol speelt. Hem of haar kan iets naars (rechtvaardig) of iets goeds (onrechtvaardig) overkomen. Interessant is om te onderzoeken welke van deze varianten het meest overtuigend is.

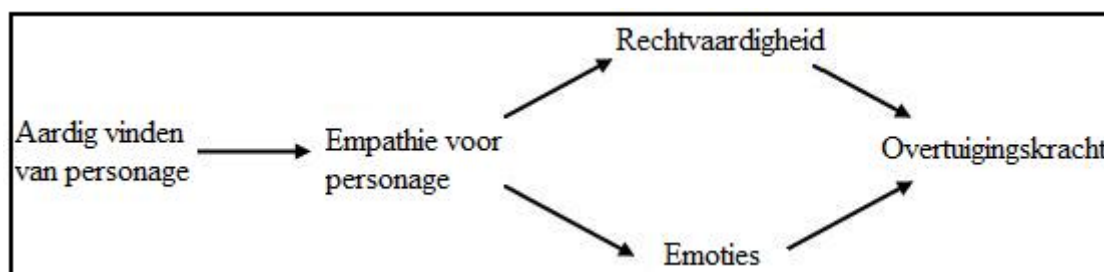
In bovenstaande versies staat de waardering van het personage steeds in relatie tot de afloop van het verhaal. Het is echter ook mogelijk om één versie te pakken en daarbinnen te variëren met personages. Hierbij staat het karakter van het personage, en daarmee de mate waarin het personage aardig wordt gevonden, los van de gebeurtenissen die hem of haar overkomt. Een voorbeeld hiervan vormen de twee verschillende advertenties van GGZ Nederland. Hierin worden twee hoofdpersonen (positieve waardering aan de hand van schema's) met ieder verschillende psychische klachten weergegeven die dezelfde vervelende gebeurtenis overkomt. Hierin is één versie gebruikt (aardig personage - vervelende gebeurtenis - onrechtvaardigheid - hopelijk overtuigend) met twee verschillende personages. Zij kunnen in verschillende mate aardig gevonden worden waardoor de verhalen verschillen in overtuigingskracht, ondanks dat de negatieve gebeurtenis voor beide personages vervelend en onrechtvaardig is. Deze redenering is gebaseerd op de stelling van Raney (2002) dat hoe

groter de waardering van en empathie voor een personage is, des te sterker de emotionele reactie die het oproept bij de lezer wanneer het personage iets overkomt.

Dit onderzoek probeert inzicht te krijgen in de mate van overtuigingskracht van verhalen bij gebruik van verschillende personages. Om hier een begin in te maken wordt getest wat de invloed is van een meer of minder aardige hoofdpersoon op de overtuigingskracht van een verhaal met een **negatieve** afloop. Deze invloed zal getest worden in de context van orgaan-donatie. Er zullen twee versies gemaakt worden, een met een aardige en een met een onaardige hoofdpersoon. Hen zal beide dezelfde vervelende gebeurtenis overkomen, zij staan namelijk op de lijst voor een donororgaan, maar deze komt te laat waardoor de hoofdpersoon sterft. In de ene versie zal een aardig personage een negatieve gebeurtenis overkomen. Dit leidt volgens de literatuur tot een emotionele reactie en een gevoel van onrechtvaardigheid. In de andere versie zal een onaardig personage dezelfde vervelende gebeurtenis overkomen. Dit zal in mindere mate leiden tot een emotionele reactie en een gevoel van onrechtvaardigheid. Beide versies zullen empathie oproepen voor de hoofdpersoon omdat de vervelende gebeurtenis in het verhaal losstaat van het karakter van de hoofdpersoon, maar de verwachting is dat een grotere incongruentie tussen de verwachting en wens van de uitkomst en de daadwerkelijke uitkomst, dus bij het verhaal met de aardige hoofdpersoon, meer overtuigend zal zijn. Dit leidt tot het model in figuur 1.

De onderzoekshypothese luidt als volgt: een verhaal met een negatieve afloop zal overtuigender zijn met een aardige hoofdpersoon dan met een onaardige hoofdpersoon.

Figuur 1. De invloed van de mate waarin een personage aardig wordt gevonden op de overtuigingskracht. Deze invloed loopt via empathie voor het personage dat leidt tot emotionele reacties en gevoelens van (on)rechtvaardigheid.

Onderzoeksopzet

Om de verwachting te testen dat het aardig vinden van een personage invloed heeft op de mate waarin lezers overtuigd raken van het standpunt van het verhaal, zijn twee versies van een verhaal ontworpen. De hoofdpersoon is in de ene versie aardig en in de andere versie

onaardig, maar maken dezelfde gebeurtenis met een slechte afloop mee. De participanten lazen een van de twee verhalen en vulden daarna een vragenlijst in. Er is een manipulatiecheck uitgevoerd, waarbij de participanten de hoofdpersoon beoordeelden. Verder zijn de participanten gevraagd naar huidige status met betrekking tot en attitudes over donorregistratie, de intensiteit van hun emoties, specifieke emoties en gevoelens van rechtvaardigheid. Busselle en Bilandzic (2009) beschrijven aan de hand van Ravaja, Saari, Kallinen en Laarni (2006) hoe narratieve betrokkenheid meer een algemene intensiteit van emoties oproept dan specifieke emoties. Daarom werd verwacht dat de gevoelde intensiteit van emoties wel zouden verschillen tussen participanten in de twee condities, maar niet de specifieke emoties. Vervolgens werden de participanten gevraagd naar de drie onderdelen van narratieve betrokkenheid volgens Fikkers en Hoeken (in voorbereiding): de mate van empathie die de participanten voelden voor de hoofdpersoon, beeldendheid en aandacht bij het verhaal. Van de laatste twee werd in dit onderzoek verwacht dat ze niet zouden verschillen tussen de versies omdat de verhalen nagenoeg gelijk waren aan elkaar en de stukjes tekst die verschillend van elkaar waren, niet van elkaar verschilden in grootte, soort woorden of stijl. Daarnaast werden de participanten gevraagd naar de mate waarin ze het verhaal geloofwaardig, leuk en interessant vonden. Ook hiervan werd verwacht dat ze niet zouden verschillen tussen de versies, omdat slechts het karakter van de hoofdpersoon verschilt tussen de versies.

Methode

Materiaal. Het materiaal bestond uit een tekst en een vragenlijst. Het verhaal ging over Diana, een 37-jarige vrouw met nierfalen. De tekst stond in de vorm van een door Diana zelf bijgehouden weblog bestaande uit zeven korte posts. Hierin stond geschreven hoe Diana omging met haar ziekte en hoe ze daar uiteindelijk aan overleed omdat er niet op tijd een donororgaan beschikbaar was. In de ene versie was Diana een leuk persoon, in de andere versie was ze een vervelend persoon. De manipulatie zat in de manier waarop Diana omging met haar twee jonge stiefkinderen en hoe ze over hen dacht. Dit stond geschreven in één van de zeven blogposts, de rest van de posts zijn gelijk gehouden tussen de condities. De zevende en laatste post is geschreven door Ralf, de man van Diana, waarin staat dat Diana geen donororgaan meer heeft kunnen ontvangen en dat ze is overleden. In Tabel 1 zijn voorbeelden te vinden van de manipulatie. De volledige teksten zijn te vinden in Appendix A en B. De twee stukken tekst waren precies even lang.

Tabel 1. Voorbeelden van de manipulatie van karakter liking: tweede weblogpost

Leuk personage	Vervelend personage
“Ik beschouw ze als mijn eigen kinderen. Ik heb altijd al kinderen gewild.”	“Ik heb nooit kinderen gewild.”
“Joep en Emma hadden ontzettend mooie tekeningen voor me gemaakt, ze hangen nu achter mijn bed.”	“Ik kreeg er hoofdpijn, maar gelukkig zijn ze niet lang gebleven. Hopelijk kan Ralph de volgende keer een oppas regelen.”

Vragenlijst. Nadat ze de weblogtekst hadden gelezen kregen de participanten een vragenlijst voorgelegd. Hun werd eerst gevraagd naar hun huidige situatie met betrekking tot de registratie als orgaandonatie. Hierbij konden ze kiezen tussen de opties ‘Ik weet niet of ik ben opgenomen in het donorregister’, ‘Ik wil niet opgenomen worden in het donorregister’, ‘Ik ben opgenomen in het donorregister’ en ‘Ik ben van plan om me op te laten nemen in het donorregister’. Daarna werd hun gevraagd, indien zij van plan waren zich te laten opnemen in het donorregister, op welke manier dat dan zou zijn. Hierbij konden de participanten kiezen uit de volgende opties: ‘Ik stel mijn organen ter beschikking na mijn overlijden’, ‘Ik laat de beslissing over aan mijn nabestaanden’ en ‘Ik stel mijn organen niet ter beschikking na mijn overlijden’. Hierna werden de participanten gevraagd naar hun attitudes ten opzichte van het zich registreren als orgaandonor (Cronbach’s $\alpha = .83$) en hun attitude ten opzichte van het overlaten van de beslissing aan nabestaanden (Cronbach’s $\alpha = .94$). Beide attitudes werden gemeten met behulp van vier zevenpunts semantische differentiaal met wisselende polen (o.a. verstandig-onverstandig, positief-negatief) voorafgegaan door de zin ‘Mijzelf laten registreren als donor, vind ik ...’ respectievelijk ‘De beslissing overlaten aan mijn nabestaanden over wat er moet gebeuren met mijn organen na mijn dood, vind ik...’ Vervolgens werden de participanten gevraagd op een zevenpunt Likert-schaal (zeer mee oneens-zeer mee eens) aan te geven in hoeverre ze de emoties boosheid, verdriet, schaamte, vrolijkheid, schuld en angst voelden. Dit zijn de zes basisemoties, zoals genoemd in Scherer (2005). Daarna beantwoordden de participanten vragen over de natuurlijkheid van het verhaal, gemeten met twee zevenpunts semantische differentiaal met wisselende polen (realistisch-onrealistisch en geloofwaardig-ongeloofwaardig) (Cronbach’s $\alpha = .71$). De semantische differentiaal inconsistent-consistent is hieruit weggelaten vanwege een lage betrouwbaarheid. Vervolgens werden de participanten gevraagd naar de intensiteit van hun emoties, gemeten met drie zevenpunts semantische differentiaal met wisselende polen (o.a. emotioneel-niet emotioneel, niet aangrijpend-aangrijpend) (Cronbach’s $\alpha = .75$), en naar de mate waarin ze het verhaal

interessant en leuk vonden, beide gemeten met een zevenpunts semantische differentiaal. De vragenlijst vervolgde met vier vragen over de mate waarin de participanten Diana, de hoofdpersoon, aardig vonden. Deze vragen werden beantwoord op zevenpunt Likert-schalen (zeer mee oneens-zeer mee eens) (Crohnbach's $\alpha = .86$). De schaal is geconstrueerd na het raadplegen van Moyer-Gusé (2008) en was de manipulatiecheck. Twee zevenpunt Likert-schalen (zeer mee oneens-zeer mee eens) vroegen naar de mate waarin de participanten de gebeurtenis die Diana, de hoofdpersoon, overkwam (niet) haar eigen schuld vonden (Crohnbach's $\alpha = .78$). Daarna werd met zestien vragen de narratieve betrokkenheid van de participanten gemeten (Crohnbach's $\alpha = .93$). Deze schaal is overgenomen uit Fickers en Hoeken (in voorbereiding). De volledige vragenlijst is te vinden in Appendix C.

De schaal bestaat volgens Fickers en Hoeken (in voorbereiding) uit drie factoren: aandacht bij het verhaal (Crohnbach's $\alpha = .87$), beeldendheid (Crohnbach's $\alpha = .89$) en meeleven met/empathie voor het personage (Crohnbach's $\alpha = .87$). Vervolgens werden de participanten gevraagd naar de mate waarin ze de gebeurtenissen in het verhaal rechtvaardig vonden. Dit werd gevraagd met behulp van zevenpunts semantische differentiaal met wisselende polen (o.a. onrechtvaardig-rechtvaardig, eerlijk-niet eerlijk). Deze schaal is zelf geconstrueerd en had een betrouwbaarheid van Crohnbach's $\alpha = .81$. De vragenlijst sloot af met een aantal vragen naar demografische gegevens (geslacht, leeftijd en opleidingsniveau).

De participanten in de controleconditie kregen eerst de vragen over hun huidige situatie en hun intentie en attitude met betrekking tot donorregistratie. Daarna kregen zij het verhaal te lezen en de overige vragen, deze werden niet meegenomen in de analyse, omdat de beginvragen een indicatie waren voor waar de tekst over zou gaan. De antwoorden van de participanten in de controleconditie werden gebruikt als baseline.

Participanten. Aan het onderzoek deden 170 personen vrijwillig mee (43.9% man, 56.1% vrouw). Leeftijd varieerde tussen de 16 en 72 jaar, met een gemiddelde leeftijd van 35.1 jaar. Mensen van alle opleidingsniveaus deden mee. De groepen verschilden niet van elkaar in leeftijd ($F(2, 161) = 0.75, p = .48$), geslacht ($\chi^2(2) = 0.00, p = .99$) en opleidingsniveau ($\chi^2(22) = 13.57, p = .92$).

Procedure. De participanten werd gevraagd mee te werken aan het onderzoek door de vragenlijst in te vullen en werden random aan één van de drie condities toegewezen. Zij kregen te horen dat het onderzoek ging over de waardering van teksten. Op het voorblad van de vragenlijst stond een korte inleiding en een instructie over hoe de participanten de vragenlijst konden invullen. Hierna lazen zij de weblogtekst met het aardige personage in de eerste experimentele conditie en de weblogtekst met het onaardige personage in de tweede experi-

mentele conditie. Vervolgens vulden zij de vragenlijst in. De participanten in de controleconditie beantwoordden eerst vragen over de huidige situatie en hun intentie en attitudes met betrekking tot orgaandonatie, lazen vervolgens een tekst en beantwoordden daar de rest van de vragen over. Deze vragen zijn niet meegenomen in de analyse.

Resultaten

Manipulatiecheck en controlevariabelen. Met behulp van een onafhankelijke t-toets werd de effectiviteit van de manipulatie getest. Hieruit bleek dat de participanten in de conditie met het aardige personage Diana, de hoofdpersoon, ook daadwerkelijk aardiger vonden dan de participanten in de conditie met het onaardige personage. De verwachting was dat de twee teksten even geloofwaardig zouden zijn, een gelijke mate van aandacht bij het verhaal bij de lezers op zouden roepen en een gelijke beeldendheid zouden hebben. Verder was de verwachting dat de participanten in beide gevallen de gebeurtenis die de hoofdpersoon overkwam niet als haar eigen schuld zouden beoordelen. Een onafhankelijke t-toets liet zien dat de twee verhalen niet verschilden in geloofwaardigheid, de mate van aandacht dat de participanten bij de verhalen hadden, de beeldendheid die de verhalen oproepen en de mate waarin de participanten de gebeurtenis die Diana, de hoofdpersoon, overkwam (niet) haar eigen schuld vonden. Opvallend hierbij was dat de participanten over het algemeen sterk van mening waren dat de gebeurtenis die Diana, de hoofdpersoon, overkwam, niet haar eigen schuld was. Verder werden beide verhalen even interessant en leuk gevonden. Dit was volgens verwachting. In tabel 2 zijn de beschrijvende en toetsende statistieken van de manipulatiecheck en controlevariabelen te vinden.

Overtuigingskracht. Verwacht werd dat een verhaal met een aardig personage een grotere overtuigingskracht zou hebben dan een verhaal met een onaardig personage. Overtuigingskracht werd hier gemeten door het meten van de intentie van participanten om zich te registreren als donor en door hun attitudes ten opzichte van het zich registreren als orgaan-donor en het overlaten van de keuze aan nabestaanden. Op de overige aspecten verschilden de twee condities niet van elkaar. Een chi-kwadraattoets toonde aan dat er geen verschillen waren tussen de twee experimentele versies in het percentage participanten dat de intentie had zich te registreren als orgaan-donor (leuk personage: 33.3%, vervelend personage: 39.6%) ($\chi^2(3) = 5.56, p = .14$). Een t-toets liet zien dat er geen verschillen waren tussen de

Tabel 2. Manipulatiecheck en controlevariabelen. Gemiddelden en standaarddeviaties per conditie, t-waarden, vrijheidsgraden en p-waarden van de manipulatiecheck en controlevariabelen

	Aardig personage			Onaardig personage			<i>t</i>	<i>df</i>	<i>p</i>
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>N</i>			
Aardig vinden van personage	4.80*	0.96	58	4.06*	1.06	59	3.95	115	<.001
Geloofwaardigheid	5.84	1.31	58	5.59	1.18	59	1.06	115	.29
Aandacht	4.48	1.48	58	4.25	1.28	59	0.92	115	.36
Beeldendheid	4.26	1.39	58	4.25	1.17	59	0.06	115	.95
Interessant verhaal	4.74	1.37	58	4.70	1.36	57	0.16	113	.88
Leuk verhaal	3.71	1.06	58	3.74	1.10	58	-0.17	114	.86
Niet eigen schuld	5.94	1.33	58	6.21	0.97	59	-1.26	115	.21

Noot: De hoofdpersoon werd aardiger gevonden na het lezen van het verhaal met het aardige personage dan na het lezen van de tekst met het onaardige personage. Dit is aangegeven met een asterisk.

groepen in de attitude die de participanten hadden ten opzichte van het zich laten registreren als orgaandonor. Opvallend was dat de scores op deze vraag over het algemeen erg hoog waren, blijkbaar vonden participanten het zich registreren als orgaandonor allemaal een goede zaak. Er bleek wel een significant verschil te zijn in de attitude ten opzichte van het overlaten van de keuze aan nabestaanden. Hieruit bleek dat participanten die het verhaal met het aardige personage hadden gelezen positiever stonden tegenover het overlaten van de keuze aan nabestaanden dan participanten die het verhaal met het onaardige personage hadden gelezen (zie tabel 3). De scores op attitude en intentie zijn vervolgens vergeleken met de scores van de controlegroep, die als baseline diende. Er bleken geen verschillen te zijn tussen de drie groepen in de intentie om donor te worden (leuk personage: 24.2%, vervelend personage: 28.8%, controleconditie: 16.7%) ($\chi^2(6) = 7.82, p = .25$), noch in de attitudes ten opzichte van het zich registreren als donor (controleconditie: $M = 5.93, SD = 1.35$) ($F(2, 159) = 0.34, p = .72$) of het overlaten van de keuze aan nabestaanden (controleconditie: $M = 3.61, SD = 1.57$) ($F(2, 157) = 2.52, p = .08$).

Tabel 3. Gemiddelden en standaarddeviaties scores van de attitude ten opzichte van het zich registreren als orgaandonor en het overlaten van de keuze aan nabestaanden als functie van het lezen van een tekst met een aardig of onaardig personage.

	Aardig personage			Onaardig personage			<i>t</i>	<i>df</i>	<i>p</i>
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>N</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>N</i>			
Zelf registreren	6.12	1.11	55	5.99	1.29	59	0.58	112	.57
Overlaten aan nabestaanden	4.00*	1.78	55	3.25*	1.85	57	2.16	110	< .05

Noot: Het lezen van de tekst met het aardige personage leidde tot een positievere attitude ten opzichte van het overlaten van de keuze voor orgaandonatie aan nabestaanden dan het lezen van de tekst met het onaardige personage. Dit is aangegeven met een asterisk.

De attitudemeting ‘De beslissing overlaten aan mijn nabestaanden over wat er moet gebeuren met mijn organen na mijn dood, vind ik...’ bleek uiteindelijk wat moeilijk te interpreteren. Om na te gaan of een positieve score op deze vraag op dezelfde manier te interpreteren was als een positieve score op de vraag ‘Mijzelf laten registreren als donor, vind ik...’ is de correlatie tussen beide vragen getoetst. Hieruit kwam naar voren dat er geen significant verband was tussen de twee metingen ($r(160) = .08, p = .29$). Omdat op deze manier niet duidelijk was hoe de attitude ten opzichte van het overlaten aan nabestaanden geïnterpreteerd moest worden, is deze niet meegenomen in de variabele overtuigingskracht.

Effecten van manipulatie. De verwachting was dat het aardig of onaardig vinden van de hoofdpersoon invloed zou hebben op overtuigingskracht via empathie, de intensiteit van emoties en rechtvaardigheid. Daarom werd verwacht dat participanten die het verhaal met het leuke personage hadden gelezen meer empathie hadden voor de hoofdpersoon, intensere emoties zouden voelen en de gebeurtenis die de hoofdpersoon overkwam onrechtvaardiger vonden. De verwachting was dat er geen verschillen waren in de specifieke emoties die participanten voelden. Een onafhankelijke t-toets toonde aan dat er geen verschillen waren in de mate van empathie die participanten voelden met de hoofdpersoon tussen de participanten die het verhaal lasen over het aardige ten opzichte van het onaardige personage (zie tabel 4). De verhalen in de beide condities scoorden ook niet verschillend op de intensiteit van de emoties die de participanten ervoeren na het lezen ervan. Opvallend was dat beide groepen participanten vrij hoog scoorden op de intensiteit van emoties. Blijkbaar waren beide verhalen in staat de participanten te raken (zie tabel 4). Verder bleek dat het lezen van een verhaal met een aardige ten opzichte van een verhaal met een onaardige hoofdpersoon overeenkomstig

Tabel 4. Gemiddelden, standaarddeviaties op empathie, de intensiteit van emoties, op de emoties schuld, schaamte, verdriet, boosheid, vrolijkheid en angst en op rechtvaardigheid

	Leuke personage		Vervelende personage		<i>t</i>	<i>df</i>	<i>p</i>
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>			
Empathie	4.18	1.24	3.83	1.07	1.62	115	.11
Intensiteit emoties	5.08	1.28	4.84	1.11	1.10	115	.28
Schuld	2.37	1.57	2.24	1.44	0.47	114	.64
Schaamte	2.48	1.71	2.12	1.19	1.33	113	.19
Verdriet	4.58	1.49	4.34	1.67	0.85	113	.40
Boosheid	3.75	1.64	3.61	1.81	0.42	112	.68
Vrolijkheid	1.71	1.09	1.97	1.34	-1.10	113	.27
Angst	2.79	1.73	2.54	1.65	0.79	114	.43
Recht vaardigheid	2.07*	1.10	2.41*	1.03	-1.75	115	<.05

Noot: Participanten die de tekst met de aardige hoofdpersoon lazen vonden de gebeurtenis die haar overkwam onrechtvaardiger dan de participanten die de tekst met de onaardige hoofdpersoon lazen. Op de andere variabelen werden geen significante verschillen gevonden.

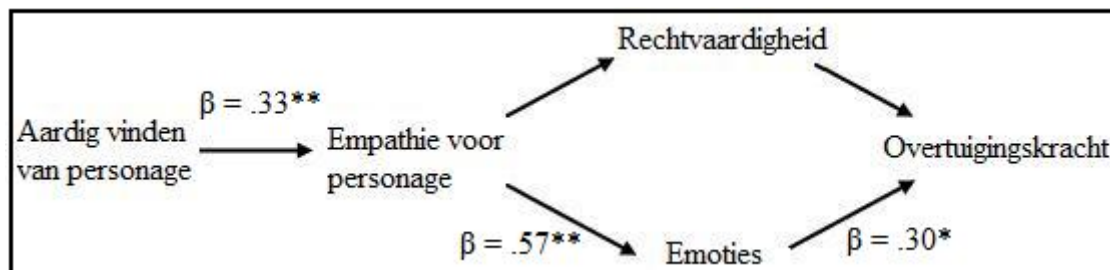
met de verwachting geen significant effect had op de mate van de emoties schuld, schaamte, verdriet, boosheid, vrolijkheid en angst die de participanten voelden.

Wat opviel was dat de participanten gemiddeld erg laag scoorden op vrolijkheid en een stuk hoger op verdriet. Dit is te verklaren omdat de verhalen die de participanten te lezen kregen beide gingen over een hoofdpersoon die stierf (zie tabel 4).

De invloed van het verhaal op rechtvaardigheid was wel significant. Een eenzijdige *t*-toets toonde aan dat de participanten die het verhaal met het aardige personage lazen de gebeurtenis die Diana, de hoofdpersoon, overkwam onrechtvaardiger vonden dan de participanten die het verhaal met het onaardige personage lazen ($r = .16$, eenzijdig getoetst) (zie Tabel 4). Dit resultaat was volgens de verwachting.

Regressieanalyse. Vervolgens zijn verschillende regressieanalyses uitgevoerd om de verschillende stappen van het voorgestelde model te toetsen. Verwacht werd dat de mate waarin de hoofdpersoon aardig gevonden werd de mate van empathie die de lezers met de hoofdpersoon hadden zou voorspellen, wat weer de ervaren intensiteit van emoties en

Figuur 2. De invloed van de mate waarin een personage aardig wordt gevonden op de overtuigingskracht. Uit de regressievergelijkingen is gebleken dat deze invloed via empathie en emotionele reacties verloopt. * betekent een significantie van $p < .01$, ** betekent een significantie van $p < .001$.

(on)rechtvaardigheid bij participanten na het lezen van het verhaal zou voorspellen. Deze emoties en gevoelens van onrechtvaardigheid zouden dan de overtuigingskracht van het verhaal voorspellen. Onder overtuigingskracht wordt verstaan: de attitude ten opzichte van het zich registreren als donor (zie Figuur 1).

Een stepwise regressieanalyse toonde aan dat de attitude ten opzichte van het zich registreren als orgaandonor voor 8% te verklaren bleek door de ingebrachte variabele intensiteit van emoties ($\beta = .30$) ($F(1, 113) = 10.90, p < .01$). Het gevoel van onrechtvaardigheid bleek geen significante voorspeller ($\beta = .00, p = .99$).

De belangrijkste voorspeller van zowel rechtvaardigheid als de intensiteit van emoties zou volgens het model empathie moeten zijn. Een regressieanalyse toonde aan dat empathie geen significante voorspeller is voor rechtvaardigheid ($\beta = -.09$) ($F(1, 116) = 1.04, p = .31$), maar wel voor de intensiteit van emoties ($\beta = .57$) ($F(1, 127) = 59.51, p < .001$). De intensiteit van emoties bleek voor 31% te verklaren door de ingebrachte variabele empathie.

Ten slotte was de verwachting dat het aardig vinden van de hoofdpersoon de gevoelde empathie voor deze hoofdpersoon zou voorspellen. Een regressieanalyse toonde aan dat het aardig vinden van de hoofdpersoon een significante voorspeller was van gevoelens van empathie voor de hoofdpersoon ($\beta = .33$) ($F(1, 115) = 14.25, p < .001$). Empathie bleek voor 10% te verklaren door de mate waarin de hoofdpersoon aardig werd gevonden.

Het model is met behulp van de regressievergelijkingen ingevuld. Deze is te vinden in figuur 2 en toont alleen de significante resultaten.

Discussie

De hypothese was dat een verhaal met een negatieve afloop overtuigender zou zijn met een aardige hoofdpersoon dan met een onaardige hoofdpersoon. Deze overtuiging zou gaan via empathie voor de hoofdpersoon, welke zou zorgen voor gevoelens van rechtvaardigheid en emotionele reacties (zie figuur 1 en 2). Er zijn, tegen de verwachting in, geen verschillen gevonden tussen de twee experimentele condities in empathie, emoties en overtuigingskracht. Wel is een verschil gevonden tussen de twee condities in de attitude ten opzicht van het overlaten van de beslissing aan nabestaanden. Echter, dit resultaat was lastig te interpreteren.

Er werden geen resultaten geboekt op de t-toetsen, maar omdat er een model was opgesteld zijn regressievergelijkingen gedaan om deze te toetsen. Hieruit kwamen resultaten naar voren die het model deels onderbouwden. Volgens de resultaten is het aardig vinden van een hoofdpersoon een significante voorspeller van het voelen van empathie, waarbij geldt dat hoe aardiger het personage wordt gevonden, des te meer empathie de lezer voor hem of haar voelt. Empathie voor het personage bleek een voorspeller van emotionele reacties, waarbij meer gevoelde empathie voor het personage leidde tot sterkere emotionele reacties wanneer het personage iets slechts overkwam. Verder bleek dat hoe sterker de emotionele reacties, des te sterker de verhaalconsistente overtuigingen.

In het model speelde de factor gevoelens van rechtvaardigheid geen rol. Dit zou kunnen komen omdat een ziekte de mens overkomt. Dit is niet een consequentie van gedrag (althans, in het geval van dit onderzoek). Voor vervolgonderzoek wordt geadviseerd rechtvaardigheid alsnog mee te nemen, maar dan in een andere context. Een voorbeeld hiervan is een verhaal waarbij criminaliteit een rol speelt. Deze context wordt in de studie van Raney en Bryant (2002) ook gebruikt. Wanneer de hoofdpersoon slachtoffer is van een misdaad roept dit misschien sterkere gevoelens van onrechtvaardigheid op.

Een kritische noot bij gevoelens van (on)rechtvaardigheid is dat individuen volgens Zillmann (2000, in Raney, 2002) sterk verschillen in hun morele oordelen en standaarden. Raney en Bryant (2002) nemen hiervan een aantal mee in hun onderzoek, zoals individuele standaard voor rechtvaardigheid. Vervolgonderzoek zou dit ook mee kunnen nemen om ervoor te controleren, aan de andere kant kan ook aangenomen worden dat deze factor evenredig verdeeld wordt over de verschillende condities. Hieraan wordt voldaan als alle participanten random worden toegewezen aan een van de condities.

Een limitatie aan dit onderzoek was dat het lastig was de afhankelijke variabele attitude van het overlaten van de beslissing (wat na het overlijden met de organen gedaan moet worden) aan nabestaanden te interpreteren. Er was geen verband tussen de attitude ten

opzichte van het zich registreren als orgaandonor en het overlaten van de beslissing aan nabestaanden ($r(160) = .08, p = .29$). Dit geeft aan dat mensen die positief stonden tegenover het zich registreren als orgaandonor, het niet per se ook een goed plan vonden om de beslissing over te laten aan nabestaanden, of andersom. Blijkbaar, en dit was tegen de verwachting in, is het niet zo dat beide attitudemetingen zonder meer een positief oordeel tegenover orgaandonatie meetten. Daarom is de meting van de attitude ten opzichte van het overlaten van de beslissing aan nabestaanden weggelaten, deze was het minst eenduidig te interpreteren.

Een tweede beperking van het onderzoek was dat de meerderheid van de participanten al geregistreerd stond als orgaandonor. Hierdoor kon de gedragsintentie minder goed worden gemeten, immers, mensen die al geregistreerd staan kunnen geen verhoogde gedragsintentie vertonen als gevolg van een manipulatie. Om deze twee beperkingen wordt geadviseerd bij vervolgonderzoek de invloed van het aardig vinden van het personage te onderzoeken in een andere context. Bijvoorbeeld, zoals hierboven gesuggereerd, bij verhalen over criminaliteit.

Referenties

- Busselle, R., & Bilandzic, H. (2008). Fictionality and perceived realism in experiencing stories: A model of narrative comprehension and engagement. *Communication Theory, 18*, 255-280.
- Busselle, R., & Bilandzic, H. (2009). Measuring narrative engagement. *Media Psychology, 12*(4), 321-347.
- Carver, C. S. (2003). Pleasure as a sign you can attend to something else: Placing positive feelings within a general model of affect. *Cognition & Emotion, 17*(2), 241-261.
- Fikkers, K., & Hoeken, H. (in voorbereiding). The role of issue-relevant thinking and empathy in narrative persuasion.
- Graesser, A. C., Olde, B., & Klettke, B. (2002). How does the mind construct and represent stories? In M. C. Green, J. J. Strange, & T. C. Brock (Eds.), *Narrative impact: Social and cognitive foundations* (pp. 229–262). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Green, M. C., & Brock, T. C. (2000). The role of transportation in the persuasiveness of public narratives. *Journal of Personality and Social Psychology, 79*(5), 701-721.
- Jose, P. E., & Brewer, W. F. (1984). Development of story liking: Character identification, suspense, and outcome resolution. *Developmental Psychology, 20* (5), 911-924.
- Moyer-Gusé, E. (2008). Toward a theory of entertainment persuasion: Explaining the persuasive effects of entertainment-education messages. *Communication Theory, 18*, 407-425.

- Prentice, D. D., Gerrig, R. J., & Bailis, D. S. (1997). What readers bring to the processing of fictional texts. *Psychonomic Bulletin & Review*, 4(3), 416-420.
- Raney, A. A. (2002). Moral judgment as a predictor of enjoyment of crime drama. *Media Psychology*, 4, 307-324.
- Raney, A. A. (2004). Expanding disposition theory: Reconsidering character liking, moral evaluations, and enjoyment. *Communication Theory*, 4, 348-369.
- Raney, A. A. (2006). The psychology of disposition-based theories of media enjoyment. In J. Bryant, & P. Vorderer (Eds.), *Psychology of entertainment* (pp. 137-150). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.
- Raney, A. A. (2011). The role of morality in emotional reactions to and enjoyment of media entertainment. *Journal of Media Psychology*, 23(1), 18-23.
- Raney, A. A., & Bryant, J. (2002). Moral judgement and crime drama: An integrated theory of enjoyment. *Journal of Communication*, 52, 402-415.
- Ravaja, N., Saari, T., Kallinen, K., & Laarni, J. (2006). The role of mood in the processing of media messages from a small screen: Effects on subjective and physiological responses. *Media Psychology*, 8, 239-265.
- Scherer, K.R. (2005). What are emotions? And how can they be measured? *Social Science Information*, 44(4), 695-729.
- Strange, J. J., & Leung, C. C. (1999). How anecdotal accounts in news and in fiction can influence judgments of a social problem's urgency, causes, and cures. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 25, 436-449.
- Wheeler, S. C., Green, M. C., & Brock, T. C. (1999). Fictional narratives change beliefs: replications of Prentice, Gerrig, and Bailis (1997) with mixed corroboration. *Psychonomic Bulletin & Review*, 6, 136-141.
- Zillmann, D. (1994). Mechanisms of emotional involvement with drama. *Poetics*, 23, 33-51.

Appendix A: Tekst gebruikt in de vragenlijst, conditie met leuk personage.

14-9-2010

Een jaar geleden werd bij mij nierfalen geconstateerd. Eerst moest ik één keer per week drie uur aan de dialyse. Dat was soms moeilijk te combineren met mijn gezin. Alles gaat door, ook als je ziek bent. Sinds kort gaat het slechter met me. Ik moet nu veel vaker en langer aan het dialyse-apparaat, soms wel drie keer per week vijf uur. Ik voel me beroerd van de dialyse en ik ben de hele tijd erg moe. Omdat er iets mis is met mijn bloedwaarden willen ze me ter controle in het ziekenhuis houden tot het beter met me gaat.

28-9-2010

Hoi lezers, ik lig nu al twee weken in het ziekenhuis en voel me nog steeds niet beter. Ralph is vandaag met de kinderen langs geweest. Precies drie jaar geleden zijn we getrouwd. Joep en Emma zijn kinderen uit zijn eerste huwelijk, ze zijn vijf en zeven jaar oud. Ik beschouw ze als mijn eigen kinderen. Ik heb altijd al kinderen gewild. Helaas kan ik op dit moment niet zoveel tijd met Ralph, Joep en Emma doorbrengen omdat ik me nog steeds niet goed voel. Ze zijn anderhalf uur langs geweest en we hebben met zijn vieren Doolhof gespeeld; het favoriete spel van Emma. Joep en Emma hadden ontzettend mooie tekeningen voor me gemaakt, ze hangen nu achter mijn bed. Morgen komen ze weer langs.

11-10-2010

Hallo lezers! Ik ben blij om jullie te vertellen dat het een stuk beter met me gaat. Veel beter zelfs. Al durf ik dat eigenlijk niet hardop te zeggen. Ik ben weer terug op twee keer per week dialyse en ... ik mag naar huis! Volgens mij zijn ze een 'welkom thuis' feestje voor me aan het voorbereiden; ze doen in ieder geval heel geheimzinnig. Ons leventje kan eindelijk weer normaal worden.

4-11-2010

Ik weet niet hoe ik dit nieuws moet vertellen. Eergisteren ging het ineens heel slecht met me, ik voelde me beroerd, moest overgeven en viel bijna flauw. Ik ben met spoed naar het ziekenhuis gebracht, en na wat tests bleek dat mijn nieren bijna niet meer functioneren.. Ze willen me hier houden en ik moet weer vaker gedialyseerd worden. De dokter vertelde me dat dat geen oplossing meer is en dat ik een nieuwe nier nodig heb. Ze gaan kijken of Ralph misschien een match is. Ik ben bang voor wat de toekomst zal brengen.

15-11-2010

Ik voel me heel slecht. Ik ben helemaal opgeblazen en zie er niet uit. Ralph komt me elke dag opzoeken, maar ik merk dat dit hem opbreekt. Ik zou willen dat ik zijn leven niet zo overhoop had gehaald. Ik moet ook allerlei pillen slikken waar ik heel erg suf van word; ik val de hele tijd in slaap. Ziek zijn is gewoon heel hard, en als je dan ook nog eens elke dag met de waarheid geconfronteerd wordt als je in de spiegel kijkt, of niet meer de dingen kunt doen, die gewone mensen wel kunnen, dan is dat gewoon heel erg. Vooral 's avonds heb ik het moeilijk. Ik heb dan weinig afleiding, en allerlei gedachten en angsten spoken door mijn hoofd. Het wordt me gewoon allemaal te veel.

3-12-2010

Ralph is geen match. Het is nu wachten op een donornier. Ik sta natuurlijk nog helemaal niet zo lang op de wachtlijst omdat alles zo snel is gegaan, maar we proberen hoop te houden. Overmorgen vieren we met zijn allen Sinterklaas, hier in het ziekenhuis. Dat is toch eigenlijk ook wel weer leuk. Maar steeds vaker gaat de gedachte door mijn hoofd dat dit misschien mijn laatste Sinterklaas is. Ik wil daar niet aan denken, maar toch.. Ik ben nog zo jong, ik heb een heel leven voor me, ik wil nog zoveel doen. Ik wil gewoon leven. En nu – zelfs van dit stukje typen raak ik al uitgeput.

29-12-2010

Diana is na het laatste bericht op haar blog snel achteruit gegaan. De ziekte nam de overhand en ze kon niet meer gedialyseerd worden. Uiteindelijk is er niet op tijd een geschikte donornier voor Diana gevonden. Op 17 december 2010 om 17.05 heeft zij haar laatste adem uitgeblazen. Op 23 december 2010 hebben wij een laatste eerbetoon aan haar gebracht bij de uitvaart. Ik dacht dat ik 3,5 jaar geleden het geluk weer gevonden had, helaas is dat me nu weer afgenomen. Bedankt voor jullie reacties, Diana heeft er erg veel steun aan gehad.
- Ralph

Appendix B: Tekst gebruikt in de vragenlijst, conditie met vervelend personage.

14-9-2010

Een jaar geleden werd bij mij nierfalen geconstateerd. Eerst moest ik één keer per week drie uur aan de dialyse. Dat was soms moeilijk te combineren met mijn gezin. Alles gaat door, ook als je ziek bent. Sinds kort gaat het slechter met me. Ik moet nu veel vaker en langer aan het dialyse-apparaat, soms wel drie keer per week vijf uur. Ik voel me beroerd van de dialyse en ik ben de hele tijd erg moe. Omdat er iets mis is met mijn bloedwaarden willen ze me ter controle in het ziekenhuis houden tot het beter met me gaat.

28-9-2010

Hoi lezers, ik lig nu al twee weken in het ziekenhuis en voel me nog steeds niet beter. Ralph is vandaag met de kinderen langs geweest. Precies drie jaar geleden zijn we getrouwd. Joep en Emma zijn kinderen uit zijn eerste huwelijk, ze zijn vijf en zeven jaar oud. Ik heb nooit kinderen gewild. Ralph vindt het jammer dat ik het niet goed met hen kan vinden. Volgens hem zou ik meer met hun moeten doen zodat ik ze beter leer kennen. Maar daar heb ik geen behoefte aan. Joep en Emma waren weer erg druk, waardoor ik niet rustig met Ralph kon praten. Ik kreeg er hoofdpijn, maar gelukkig zijn ze niet lang gebleven. Hopelijk kan Ralph de volgende keer een oppas regelen.

11-10-2010

Hallo lezers! Ik ben blij om jullie te vertellen dat het een stuk beter met me gaat. Veel beter zelfs. Al durf ik dat eigenlijk niet hardop te zeggen. Ik ben weer terug op twee keer per week dialyse en ... ik mag naar huis! Volgens mij zijn ze een 'welkom thuis' feestje voor me aan het voorbereiden; ze doen in ieder geval heel geheimzinnig. Ons leventje kan eindelijk weer normaal worden.

4-11-2010

Ik weet niet hoe ik dit nieuws moet vertellen. Eergisteren ging het ineens heel slecht met me, ik voelde me beroerd, moest overgeven en viel bijna flauw. Ik ben met spoed naar het ziekenhuis gebracht, en na wat tests bleek dat mijn nieren bijna niet meer functioneren.. Ze willen me hier houden en ik moet weer vaker gedialyseerd worden. De dokter vertelde me dat dat geen oplossing meer is en dat ik een nieuwe nier nodig heb. Ze gaan kijken of Ralph misschien een match is. Ik ben bang voor wat de toekomst zal brengen.

15-11-2010

Ik voel me heel slecht. Ik ben helemaal opgeblazen en zie er niet uit. Ralph komt me elke dag opzoeken, maar ik merk dat dit hem opbreekt. Ik zou willen dat ik zijn leven niet zo overhoop had gehaald. Ik moet ook allerlei pillen slikken waar ik heel erg suf van word; ik val de hele tijd in slaap. Ziek zijn is gewoon heel hard, en als je dan ook nog eens elke dag met de waarheid geconfronteerd wordt als je in de spiegel kijkt, of niet meer de dingen kunt doen, die gewone mensen wel kunnen, dan is dat gewoon heel erg. Vooral 's avonds heb ik het moeilijk. Ik heb dan weinig afleiding, en allerlei gedachten en angsten spoken door mijn hoofd. Het wordt me gewoon allemaal te veel.

3-12-2010

Ralph is geen match. Het is nu wachten op een donornier. Ik sta natuurlijk nog helemaal niet zo lang op de wachtlijst omdat alles zo snel is gegaan, maar we proberen hoop te houden. Overmorgen vieren we met zijn allen Sinterklaas, hier in het ziekenhuis. Dat is toch eigenlijk ook wel weer leuk. Maar steeds vaker gaat de gedachte door mijn hoofd dat dit misschien mijn laatste Sinterklaas is. Ik wil daar niet aan denken, maar toch.. Ik ben nog zo jong, ik heb een heel leven voor me, ik wil nog zoveel doen. Ik wil gewoon leven. En nu – zelfs van dit stukje typen raak ik al uitgeput.

29-12-2010

Diana is na het laatste bericht op haar blog snel achteruit gegaan. De ziekte nam de overhand en ze kon niet meer gedialyseerd worden. Uiteindelijk is er niet op tijd een geschikte donornier voor Diana gevonden. Op 17 december 2010 om 17.05 heeft zij haar laatste adem uitgeblazen. Op 23 december 2010 hebben wij een laatste eerbetoon aan haar gebracht bij de uitvaart. Ik dacht dat ik 3,5 jaar geleden het geluk weer gevonden had, helaas is dat me nu weer afgenomen. Bedankt voor jullie reacties, Diana heeft er erg veel steun aan gehad.
- Ralph

Appendix C: Vragenlijst zoals gebruikt in de experimentele condities.

In de voorgaande tekst kwam het thema orgaandonatie aan de orde. Omdat uw standpunt over orgaandonatie uw oordeel over de tekst kan beïnvloeden, zouden we graag eerst uw opinie over orgaandonatie weten.

In Nederland kun je je laten registreren in het donorregister. Welke optie is op u van toepassing?

- Ik weet niet of ik ben opgenomen in het donorregister
- Ik wil niet opgenomen worden in het donorregister
- Ik ben opgenomen in het donorregister
- Ik ben van plan om me op te laten nemen in het donorregister

Als u van plan bent om u op te laten nemen in het donorregister, dan kunt u verschillende opties kiezen. Welke optie zou u kiezen?

- Ik stel mijn organen ter beschikking na mijn overlijden
- Ik laat de beslissing over aan mijn nabestaanden
- Ik stel mijn organen niet ter beschikking na mijn overlijden

Mijzelf laten registreren als donor, vind ik:

Verstandig	1	2	3	4	5	6	7	Onverstandig
Slecht	1	2	3	4	5	6	7	Goed
Onwenselijk	1	2	3	4	5	6	7	Wenselijk
Positief	1	2	3	4	5	6	7	Negatief

De beslissing overlaten aan mijn nabestaanden over wat er moet gebeuren met mijn organen na mijn dood, vind ik:

Verstandig	1	2	3	4	5	6	7	Onverstandig
Slecht	1	2	3	4	5	6	7	Goed
Onwenselijk	1	2	3	4	5	6	7	Wenselijk
Positief	1	2	3	4	5	6	7	Negatief

Door het verhaal voelde ik me boos

Zeer mee oneens	1	2	3	4	5	6	7	Zeer mee eens
-----------------	---	---	---	---	---	---	---	---------------

Door het verhaal voelde ik me verdrietig

Zeer mee oneens	1	2	3	4	5	6	7	Zeer mee eens
-----------------	---	---	---	---	---	---	---	---------------

Door het verhaal schaamde ik me

Zeer mee oneens	1	2	3	4	5	6	7	Zeer mee eens
-----------------	---	---	---	---	---	---	---	---------------

Door het verhaal voelde ik me vrolijk

Zeer mee oneens	1	2	3	4	5	6	7	Zeer mee eens
-----------------	---	---	---	---	---	---	---	---------------

Door het verhaal voelde ik me schuldig

Zeer mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 Zeer mee eens

Door het verhaal voelde ik me bang

Zeer mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 Zeer mee eens

Ik vond het verhaal...

Realistisch	1	2	3	4	5	6	7	Onrealistisch
Niet aangrijpend	1	2	3	4	5	6	7	Aangrijpend
Emotioneel	1	2	3	4	5	6	7	Niet emotioneel
Ongeloofwaardig	1	2	3	4	5	6	7	Geloofwaardig
Niet ontroerend	1	2	3	4	5	6	7	Ontroerend
Stom	1	2	3	4	5	6	7	Leuk
Interessant	1	2	3	4	5	6	7	Oninteressant
Inconsistent	1	2	3	4	5	6	7	Consistent

Ik vond Diana aardig

Zeer mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 Zeer mee eens

Ik vond Diana een sympathiek persoon

Zeer mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 Zeer mee eens

Ik zou vrienden willen zijn met iemand als Diana

Zeer mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 Zeer mee eens

Ik vond Diana leuk

Zeer mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 Zeer mee eens

Diana kon er niets aan doen dat zij een nieraandoening kreeg.

Zeer mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 Zeer mee eens

De nieraandoening van Diana is haar eigen schuld.

Zeer mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 Zeer mee eens

Geef aan in hoeverre u het eens bent met de onderstaande stellingen:

Tijdens het lezen was ik in mijn verbeelding in de wereld van het verhaal.

Zeer mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 Zeer mee eens

Terwijl ik het verhaal las, was ik met mijn gedachten alleen bij de gebeurtenissen in het verhaal.

Zeer mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 Zeer mee eens

Tijdens het lezen werd mijn aandacht helemaal in beslag genomen door wat er in het verhaal gebeurde.

Zeer mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 Zeer mee eens

Toen ik het verhaal aan het lezen was, had ik een levendig beeld van de gebeurtenissen in het verhaal.

Zeer mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 Zeer mee eens

Toen ik het verhaal aan het lezen was, leek het alsof ik er in gedachten bij was.

Zeer mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 Zeer mee eens

Toen ik het verhaal aan het lezen was, had ik het gevoel alsof ik bij de gebeurtenissen in het verhaal aanwezig was.

Zeer mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 Zeer mee eens

Terwijl ik het verhaal las, was het alsof ik aanwezig was in de ruimtes die beschreven werden.

Zeer mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 Zeer mee eens

Toen ik het verhaal aan het lezen was, was ik volledig geconcentreerd op wat er in het verhaal beschreven werd.

Zeer mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 Zeer mee eens

Tijdens het lezen maakte ik me een voorstelling van de gebeurtenissen die in het verhaal plaatsvonden

Zeer mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 Zeer mee eens

Terwijl ik het verhaal las, zag ik voor me wat er in het verhaal beschreven werd.

Zeer mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 Zeer mee eens

Tijdens het lezen merkte ik dingen die om me heen gebeurden eigenlijk niet op.

Zeer mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 Zeer mee eens

Tijdens het lezen heb ik meegeleefd met Diana.

Zeer mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 Zeer mee eens

Tijdens het lezen stelde ik me voor hoe het zou zijn om in de positie van Diana te zijn.

Zeer mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 Zeer mee eens

Tijdens het lezen heb ik me ingeleefd in Diana.

Zeer mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 Zeer mee eens

Toen ik het verhaal aan het lezen was, voelde ik mee met Diana.

Zeer mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 Zeer mee eens

Toen ik het verhaal aan het lezen was, had ik het gevoel dat ik zelf meemaakte wat Diana meemaakte.

Zeer mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 Zeer mee eens

Tijdens het lezen was het alsof ik Diana in mijn verbeelding zelf was.

Zeer mee oneens 1 2 3 4 5 6 7 Zeer mee eens

Ik vind wat Diana overkomt...

Onwenselijk	1	2	3	4	5	6	7	Wenselijk
Onrechtvaardig	1	2	3	4	5	6	7	Rechtvaardig
Eerlijk	1	2	3	4	5	6	7	Niet eerlijk
Onterecht	1	2	3	4	5	6	7	Terecht
Aanvaardbaar	1	2	3	4	5	6	7	Onaanvaardbaar

Wat is uw geslacht?

- Man
- Vrouw

Hoe oud bent u? jaar

Wat is uw hoogst afgeronde opleiding?

- Basisonderwijs
- LTS
- Huishoudschool
- Mavo
- Vmbo
- Havo
- VWO
- MBO
- HBO
- Universitair
- Anders namelijk,